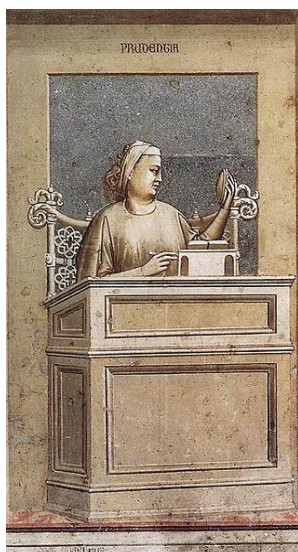

Curs d'Estiu, Col. de Llicenciats, Barcelona, juliol 2022

VIRTUT I COMUNITAT

Una de les qüestions més debatudes en l'àmbit de la filosofia moral és qui és el subjecte de l'ètica. Qui decideix en què consisteix el que anomenem "bé"? La pregunta es pot respondre de dues maneres. D'una banda, la tradició liberal diu que l'autonomia és el nucli d'una vida humana digna. En conseqüència la resposta ha de ser que necessàriament els humans en tant que individus són els únics subjectes de la seva pròpia existència. El subjecte moral, doncs, sempre es diu "jo". Però davant l'individualisme il·lustrat hi ha una altra posició, el comunitarisme, que defensa el "nosaltres" (el grup, la comunitat) com a únics autèntics subjectes de la decisió moral. Llegim a l'*Enciclopèdia Stanford de filosofia*:

«El comunitarisme és la teoria filosòfica segons la qual les identitats humanes són modelades en gran mesura per diferents tipus de comunitats constitutives (o relacions socials) i que considera que aquesta concepció de la naturalesa humana hauria d'informar els nostres judicis morals i polítics, així com les polítiques i institucions. Vivim la major part de la nostra vida en comunitats, com els lleons que viuen en grups socials, per comptes de ser com els tigres uns individualistes que viuen sols la major part del temps. Aquestes comunitats configuren, i haurien de donar forma, els nostres judicis morals i polítics i tenim una forta obligació de donar suport i nodrir les comunitats particulars que donen sentit a les nostres vides, sense les quals estaríem desorientats, profundament sols i seriem incapaços de tenir una moral informada. i fer un judici polític.»

Les ètiques de les virtuts són en l'essencial de tipus comunitarista i sovint pressuposen, a més, un rerefons religiós.

El comunitarisme en el seu nucli dur defensa tres grans tesis:

1. Les comunitats són sempre concretes i particulars, de manera que els judicis universals no són vàlids perquè no tenen en compte la història, les tradicions, etc., sobre les quals es fonamenta. Així l'universalisme moral és una pura abstracció.

Curs d'Estiu, Col. de Llicenciats, Barcelona, juliol 2022

2. El jo no és mai autònom, sinó que és constituït des de la comunitat. Són els nostres lligams comunitaris (per exemple, els vincles amb la família o amb una religió) els que constitueixen les nostres conceptes morals. El liberalisme es basa en una concepció massa individualista del jo. En aquest sentit el comunitarisme reivindica la visió aristotèlica de manera que "l'home és un animal social, de fet un animal polític, perquè no és autosuficient i, en un sentit important, no és autosuficient fora d'una polis" (Charles Taylor).
3. Els factors culturals poden afectar la justificació dels drets i prioritzar-ne uns sobre els altres.

Segons el comunitarisme només podem fer significativa la nostra història personal dins una determinada comunitat. Som éssers que expliquen històries (MacIntyre) i la narració de la nostra vida només es pot fer dins una comunitat, de tal manera que ningú no pot ser virtuós tot sol.

Una versió més sofisticada del comunitarisme l'ha proposada Sandel en la seva justificació de la polèmica amb el liberalisme de John Rawls. Per a ell el comunitarisme no nega l'individualisme, simplement reivindica que les estructures bàsiques d'una societat no poden ser imparcials, una tesi que (per dir-ho suaument) resulta com a mínim preocupant si es forma part d'alguna minoria dissident, o simplement d'una minoria qualsevol¹.

L'ètica de les virtuts es troba en la base mateixa del comunitarisme en la mesura que comparteix la creença d'aquesta doctrina en una visió de la moral construïda sobre la base de la validesa universal principis d'ordre superior que són previs a l'individu. Molt sovint els partidaris d'aquest model d'ètica la contraposen (o com diuen ells "la confronten") amb una suposada pèrdua de les tradicions i de la religiositat comunitària i busquen en el passat, més o menys idealitzat, un model restauracionista útil per a evitar la "decadència" moral, real o suposada. El que MacIntyre anomena la "dependència reconeguda" respecte a la comunitat estaria en la base de la conducta virtuosa.

---

¹ "Lo que se dirime en el debate entre liberalismo rawlsiano y el punto de vista que yo propugno (...) no es si los derechos son importantes sino si los derechos pueden ser identificados y justificados sin presuponer una determinada concepción particular de la vida buena. Lo que está en juego no es si deben importar más las pretensiones del individuo o las de la comunidad, sino si los principios de justicia que gobiernan la estructura básica de la sociedad pueden ser neutrales con respecto a las convicciones morales y religiosas divergentes a las que se adscriben sus ciudadanos". Michel Sandel *Filosofía pública* (los límites del comunitarismo). p. 335